

Ігumenскі

тракт

№ 46 (147)

■ Свет і мы

ЗАХАВАЦЬ НЕЛЬГА ЎРАТАВАЦЬ

Калі спадчына аказваецца пад пагрозай знішчэння

Народы губляюць свае скарбы па-рознаму: занябанне, руйнаванне наймольным часам, забыццё. Але асабліва бядна напалкала сірыйскую культуру. У выніку бамбёжак былі знішчаны некаторыя ўнікальныя помнікі сусветнай культуры, унесены ў спіс спадчыны ЮНЕСКА. І хоць цяпер гінулі не людзі, а камяні, гэта, нібы ў люстэрку, паказала ўсю абсурднасць таго, што адбываецца навокал... Пра тое, якія культурныя страты панесла Сірыя, можна было даведацца на фотавыставе, што праходзіла ў Нацыянальным мастацкім музеі і называлася «Скарбы сірыйскіх помнікаў — спадчына ўсяго чалавецтва».

«Страта агульначалавечых каштоўнасцей»

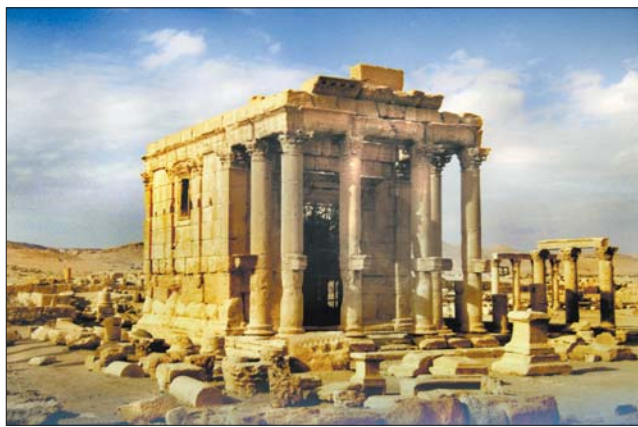
— Нашы культурныя каштоўнасці пад пагрозай знішчэння, — адзначыў з нагоды адкрыцця выставы **міністр культуры Беларусі Барыс СВЯТЛОЎ**. — Тое, што захавалася ў Сірыі, з'яўляецца ўвасабленнем працы тых, хто служыў Богу. Гэта ўспаміны, якія павінны застацца, каб цывілізацыя не спынялася і працягвала сваё развіццё. Выстава фотаздымкаў з выявамі Сірыі, размешчаная ў нас, сведчыць пра тое, што мы паважаем вечныя агульначалавечыя каштоўнасці, якія ніхто не мае права знішчаць ці змяняць.

Шматлікія архітэктурныя помнікі: палацы і плошчы,

базары, мячэці і цэрквы і нават цэлыя старажытныя гарады — усё гэта сведчыла пра вялізныя культурныя дасягненні сірыйцаў. Да нядаўняга часу сюды можна было прыехаць, каб на свае вочы ўбачыць тое, з чаго пачыналіся першыя цывілізацыі. Аднак цяпер... Журналісты і фатографы сутыкаюцца з вялікімі цяжкасцямі, каб адлюстраваць тыя страты, якія панесла архітэктура.

Згаслае ззянне Пальміры

Фотавыстава, арганізаваная Пасольствам Сірыйскай Арабскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, пабудавана такім чынам, каб можна было ўбачыць, як выглядалі

культурныя каштоўнасці і што з ім стала цяпер. На здымках паўсюдна відаць дзіркі ад снарадаў, знесеныя кавалкі сцен, колішнія слаўтасці выглядаюць занябанымі. Некаторыя цэрквы не стала зусім. У адной з самых старажытных мячэцяў абрынуўся купал.

Горад Пальміра з'яўляўся перлінай сірыйскай культуры, быў адным з найбагацейшых

у часы позняй Антычнасці. Ён прызнаны ЮНЕСКА помнікам сусветнай спадчыны. Уздоўж галоўнай вуліцы размяшчаліся каланады і манументальныя аркі. Сярод найбольш значных збудаванняў храм Бэла (I стагоддзе), храм Баалшаміна (II стагоддзе), агора (III стагоддзе), тэатр з грамадскім цэнтрам і караван-хлеў.

Як дамы, у якіх ніхто не жыве, разбураюцца значна хутчэй, так і помнікі, пра якія ніхто не дбае, паступова руйнуюцца. Быццам адчуваюць, што пра іх забыліся.

Басам Абдуль МАДЖЫД і Барыс СВЯТЛОЎ на адкрыцці выставы.

У маі гэтага года Пальміру захапілі вайскоўцы «Ісламскай дзяржавы». Многія помнікі, якія не былі вывезены ўладамі, разрабавалі ці знішчылі. Што застаецца ад гэтага цэнтра антычнай культуры, застаецца толькі здагадацца...

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Сірыйскай Арабскай Рэспублікі ў Беларусі Басам Абдуль МАДЖЫД адзначыў:

— Мы дэманструем помнікі ў мірны час і разваліны — тое, што засталася пасля бамбёжак. Фізічна немагчыма паказаць велізарныя маштабы разбурэнняў — школ, музеяў,

гарадоў, хіба што са спада-рожнякаў. Вайна — гэта вораг гістарычных каштоўнасцей, і мы выказваем падзяку Беларусі за падтрымку нашай краіны, за гуманітарную дапамогу, якую яна аказвае Сірыі на шляху да міру.

Чаго могуць дамагацца тых, хто знішчае культурныя помнікі? Найперш забыцця. Каб сцёрлася памяць. Каб народ больш не ідэнтыфікаваў сябе як спадкаемца тых, хто мысліў велічна і ўвасабляў задуманае ў жыццё. Народы-захопнікі зайздросцяць культуры тых, на каго нападаюць, бо яна для іх недасяжная...

Фота Яўгена ПРАСЕЦКАГА.

Некаторыя народы страчаюць свае каштоўнасці праз ваеннае ўмяшальніцтва. Аднак міжволі думаецца пра тое, што, калі не клапаціцца пра тую спадчыну, якая ёсць у сваёй краіне, яна таксама можа загінуць. Як дамы, у якіх ніхто не жыве, разбураюцца значна хутчэй, так і помнікі, пра якія ніхто не дбае, паступова руйнуюцца. Быццам адчуваюць, што пра іх забыліся.

Сірыйцы заўсёды жылі побач з Пальмірай і ганарыліся старажытным горадам, аднак у адзін момант усё змянілася і ён трапіў пад пагрозу знішчэння. Ці не час і нам задумацца пра больш пільны клопат аб сваёй гісторыка-культурнай спадчыне, пакуль яе не зруйнаваў час?..

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.
nina@vziasda.by

■ Для памяці

МІКАЛАЙ МАГІЛЬНЫ. КРУГ ЖЫЦЦЯ

30 снежня 2015 года пайшоў з жыцця чалавек, лёс якога быў напоўнены многімі выпрабаваннямі. Мікалай Васільевіч Магільны... Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, журналіст, выкладчык інстытута фізкультуры. Неардынарны чалавек у сваіх памкненнях зрабіць жыццё цікавым і насычаным. Многім мінчанам ён вядомы як калекцыянер прадметаў побыту і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Яго невялікая гарадская кватэра была застаўленая не толькі старадаўнімі кніжнымі фаліянтамі, але і ганчарнымі, і металічнымі вырабамі, рознымі прадметамі з саломы і дрэва. На працягу многіх гадоў Магільны збіраў кулоны, медальёны, пацеркі, гузікі. Шмат што са сваіх збораў апантаны калекцыянер, чалавек, які імкнуўся і ў сваёй свядомасці, і ў сваёй кватэры, і на лецішчы ў Пухавіцкім раёне захаваць партрэты розных часін, перадаў у музеі Гродна, Ня-

свіжа, Заслаўля і іншых вялікіх і малых паселішчаў. Пра калекцыю Магільнага і пра тое, як яна складалася на працягу многіх дзесяцігоддзяў, можна было б напісаць асобную кнігу.

А яшчэ ж была ў яго лёсе вайна... Нарадзіўся Мікалай Васільевіч 3 чэрвеня 1920 года ў горадзе Марыупаль Украінскай ССР. Да вайны паспеў закончыць Харкаўскае ваеннае медыцынскае вучылішча. Перад самым пачаткам драматычных падзей быў накіраваны ў Брэсцкую крэпасць. Ваяваў, трапіў у палон, партызаніў, ізноў аказаўся ў дзеючай арміі... Адзнакі яго воінскай доблесці — ордэны Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, два ордэны Айчыннай вайны — 1-й і 2-й ступеняў, медалі «За адвагу», «Партызану Айчыннай вайны» 1-й і 2-й ступеняў. Пра сваю партызанскую адысею Мікалай Васільевіч напісаў шчырую спавядальную кнігу — «Тугай». Чытаецца яна на адным дыханні і падаецца значна цікавейшай, чым шмат якія «сухія», пазбаўленыя жывога жыцця мемуары...

Сяргей ШЫЧКО

■ Знаходка

АРТЭФАКТ ПРАЗ ТЫНКОЎКУ

Графіці можа стаць адным з унікальных экспанатаў у знакамітым будынку, дзе выкладалі Шагал, Малевіч, іншыя вядомыя мастакі.

«Звязда» летам паведамляла, што падчас рэстаўрацыі віцебскага будынка на сцяне знайшлі аўтограф Заіра Азгура, зроблены вугельчыкам. Цяпер новая сенсацыйная знаходка: на адной са сцен знайшлі чарговы артэфакт.

— Літару «У» зробленую такім жа шрыфтам, як і назва УНОВІС, пад верхнім слоём

Пачатак надпісу.

атынкоўкі знайшлі напярэдадні каталіцкага Раства. Я пачысціў далей і ўбачыў яшчэ літары. Што дакладна напісана, пакуль незразумела. Але ў любым выпадку знаходка каштоўная. Як і аўтограф Азгура, чарговае знойдзенае графіці можа стаць адным з экспанатаў. Нагадаю, што пасля экспертызы было пацверджана аўтарства Азгура, — распаўядае карэспандэнт «Звязды» **дырэктар музея «Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва» Андрэй ДУХОУНІКАЎ**.

Рэстаўрацыйныя работы ў будынку плануецца завяршыць ужо ў 2016 годзе. На думку старшыні Віцебскага гарвыканкама **Віктара НІКАЛАЙКІНА**, які нядаўна там пабываў, рэальна — у канцы вясны. Задача — аднавіць яго максімальна ў такім выглядзе, якім ён быў калісьці. Спачатку дом належаў банкіру Ізраілю Вішняку. А пачынаючы з 1918 года, у ім размяшчаліся: Вышэйшае народнае мастацкае вучылішча, майстэрні Заснавальнікаў новага мастацтва, Свабодны мастацкі майстэрні, мастацка-практычны інстытут.

Захаваўся план будынка, зроблены ў 1923 годзе. Добрая дапамога музейным работнікам і рэстаўратарам і фотаздымкі паслярэвалюцыйнага часу...

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@vziasda.by
Фота з архіва Яўгена КАЛБОВІЧА